OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

21.10.2026

Asiantuntijalausunto: HE 161/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Esitys on merkityksellinen ihmiskaupan vastaisen työn ja ennen kaikkea ihmiskaupan ennaltaehkäisyn näkökulmasta. EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevien kansainvälisten opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä määrä on kasvanut Suomessa viime vuosina. Vaikka suurella osalla opiskelijoista arki sujuu hyvin, osa kohtaa Suomessa toimeentulohaasteita. Niitä pahentavat Suomeen tulosta aiheutuneet kulut, heikot työllistymismahdollisuudet ja odotettua korkeammat elinkustannukset.

Heikko taloudellinen tilanne voi ajaa opiskelijat ja heidän perheenjäsenensä ottamaan vastaan työtä, joka ei täytä Suomen työelämän pelisääntöjä. Joissakin tapauksissa olosuhteet voivat täyttää ihmiskaupan ja pakkotyön tunnusmerkit. Työsuojeluviranomaisen havaintojen mukaan kansainväliset opiskelijat ovat työmarkkinoilla haavoittuvassa asemassa muun muassa siksi, etteivät he tunne oikeuksiaan ja suomalaisen työelämän pelisääntöjä. Moni ei myöskään voi palata kotimaahansa keskeytyneiden opintojen vuoksi: velkaantuneina palaaminen voisi asettaa heidät ja heidän perheensä entistä vaikeampaan asemaan. Riskit ovat erityisen suuret, kun opiskelijoita rekrytoidaan maista, joissa elintaso on Suomea huomattavasti alhaisempi ja kun perheellisten opiskelijoiden määrä on suuri.

Myös esityksessä tunnistetaan nämä riskit ja todetaan, että kun ottaa huomioon Suomessa vallitsevan työllisyystilanteen, useille opiskelijoille työpaikan löytäminen voi olla vaikeaa ja vaikeus saattaa aiheuttaa yllätyksiä ja taloudellisia haasteita selvitä. Opiskelija on voinut päätyä nollatuntisopimuksiin tai työntekoon ilman työsuhdetta, mahdollisesti ilman tietoa suomalaisista työehdoista ja -oloista, kuten palkallisesta sairauslomasta. Opiskelijalla on tällöin riski joutua haavoittuvaan asemaan ja työperäisen hyväksikäytön kohteeksi, kun ottaa lisäksi huomioon sen, että Suomeen tulevat opiskelijat ovat usein rahoittaneet Suomeen tulonsa ja opintonsa säästöillä tai lainoilla sukulaisiltaan ja tuttaviltaan taikka myymällä omaisuuttaan kotimaassaan.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Esityksen mukaan valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin 800 euroa kuukaudessa -tasosta. Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattorin näkemyksen mukaan ehdotettu euromäärä on riittämätön Suomessa elämiseen tarvittavien kulujen kattamiseen. Kuten edellä on todettu nimenomaan toimeentulohaasteet ovat asettaneet kansainväliset opiskelijat Suomessa hyväksikäytölle haavoittuvaan asemaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö selvityshankkeessa (VN/18010/2024, myöhemmin TEM:n selvitys) kartoitettiin työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksia, ja siinä todettiin, että Suomen toimeentuloedellytys on muihin maihin verrattuna matalahko hintataso ja elinkustannukset huomioiden. TEM:n selvityksessä oppilaitosten taholta tuotiin esiin, että lupaa varten vaadittava rahamäärä antaa väärän kuvan siitä, millä summalla Suomessa voi tulla toimeen ja että markkinoinnissa nostetaan esiin, että Suomesta löytää työtä. Monet opiskelijat luottavat työllistymiseen ja ajattelevat kattavansa tulevien vuosien lukuvuosimaksut ja elämisen Suomessa työtä tekemällä.

Selvityksen mukaan korkeakoulut ja Study in Finland ovat omassa opiskelijaviestinnässään tuoneet esiin sitä, että oleskelulupaa varten toimeentulon rajana oleva 800€/kk ei ole käytännössä riittävä, ja ne ovat siksi ohjeistaneet opiskelijoiksi hakeutuneita varautumaan tätä suurempaan summaan. Korkeampi toimeentuloedellytys antaisikin selvityksen mukaan mahdollisesti realistisemman kuvan rahamäärästä, jota Suomessa elämiseen tarvitaan.

Myös Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin Heunin keväällä 2026 julkaiseman tuoreen selvityksen mukaan EU- ja ETA-alueiden ulkopuolelta tulevat opiskelijat ovat toimeentulovaikeuksien vuoksi riskissä joutua työperäisen hyväksikäytön uhreiksi. Selvityksessä oli viitteitä myös muista hyväksikäytön ilmenemismuodoista. Taustalla on asetelma, jossa varat Suomeen tultua riittävät ensimmäiseen vuoteen, ja suunnitelmana on usein ansaita loput tarvittavat rahavarat tekemällä työtä Suomessa. Opiskelijoilla on vaikeuksia maksaa lukukausimaksuja ja välttämättömiä elämisen kuluja, koska työnsaanti Suomessa on vaikeaa muun muassa riittämättömän kielitaidon vuoksi. Hyväksikäyttö voi jäädä piiloon, koska apua ei uskalleta hakea viranomaisilta.

Myös lakimuutosta valmistelleessa työryhmässä, jonka jäsen valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori oli, katsottiin yksimielisesti, ettei 800 euroa kuukaudessa riitä elämiseen Suomessa. Työryhmän jäsenet katsoivat, että riittävä toimeentulotason euromäärä opiskelijalle olisi 1050 euroa.

Edellä mainitun perusteella valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori katsoo olennaista olevan, että toimeentuloedellytys antaisi totuudenmukaisemman

käsityksen hakijoille Suomessa elämiseen vaadittavasta summasta. Korkeampi toimeentuloedellytys olisi linjassa myös viranomaisten ja korkeakoulujen näkemyksen kanssa.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori katsoo, etteivät ulkomaalaislain muutokset itsessään riitä edellä mainittujen ongelmien ratkaisemiseksi, vaan toimia tarvitaan myös muilla hallinnonaloilla.

Oikeusministeriön aiemmassa lausunnossa esitetyt kommentit on muilta osin otettu asianmukaisesti huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori Venla Roth